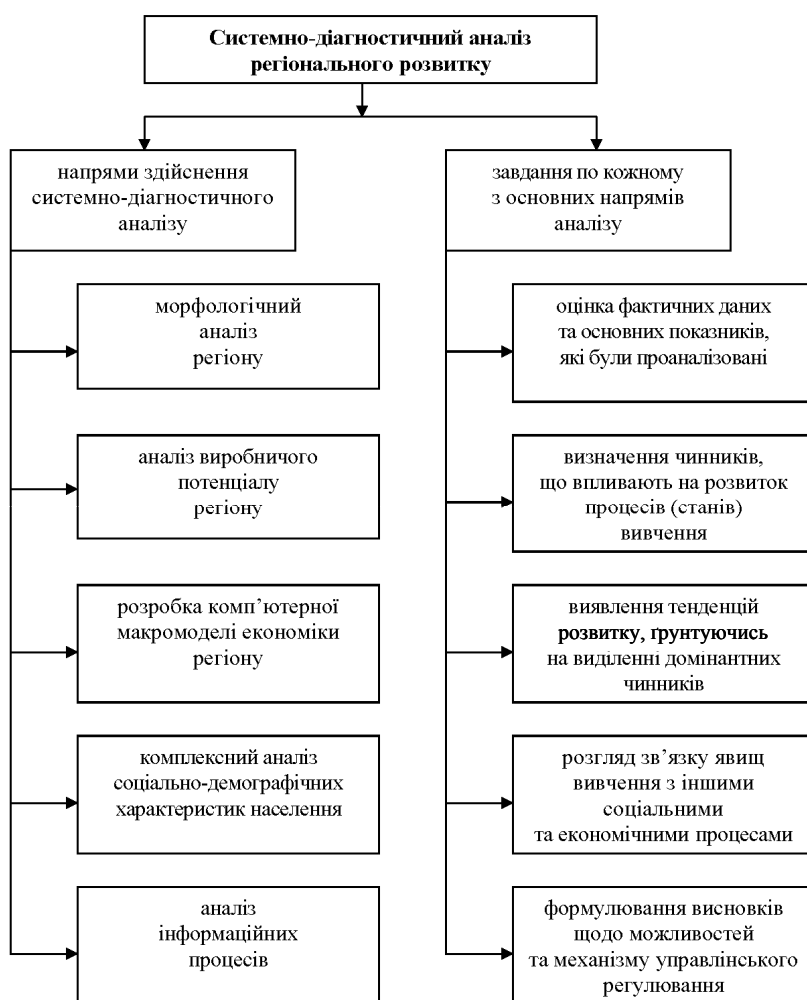
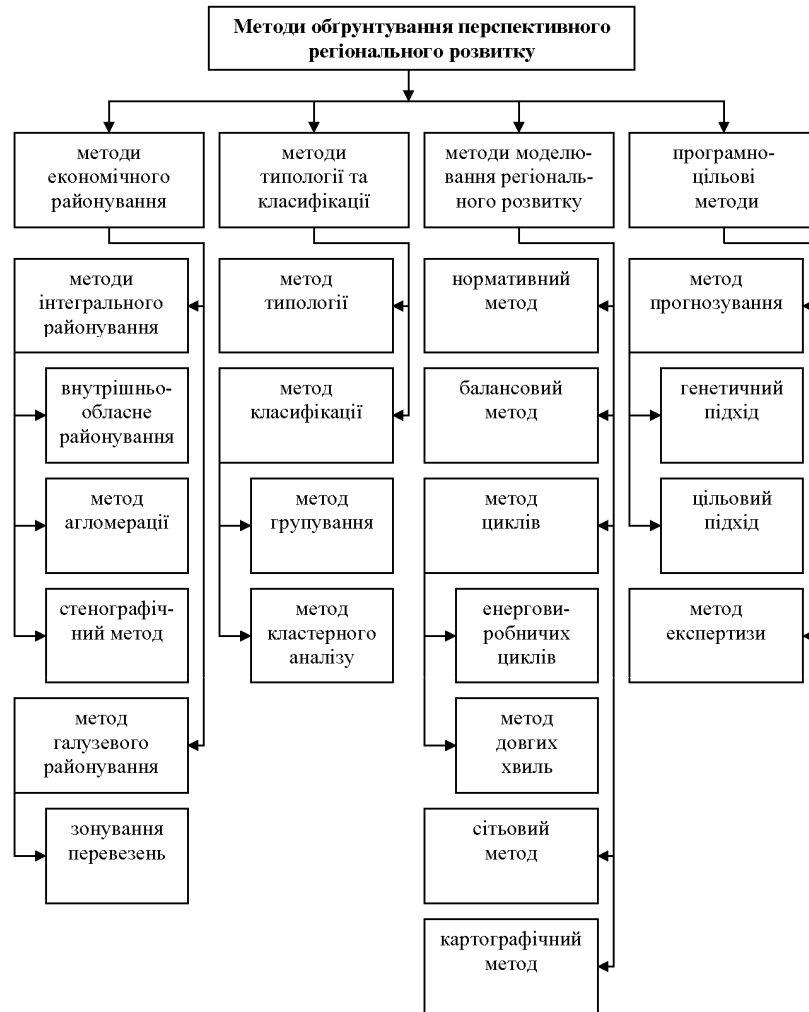
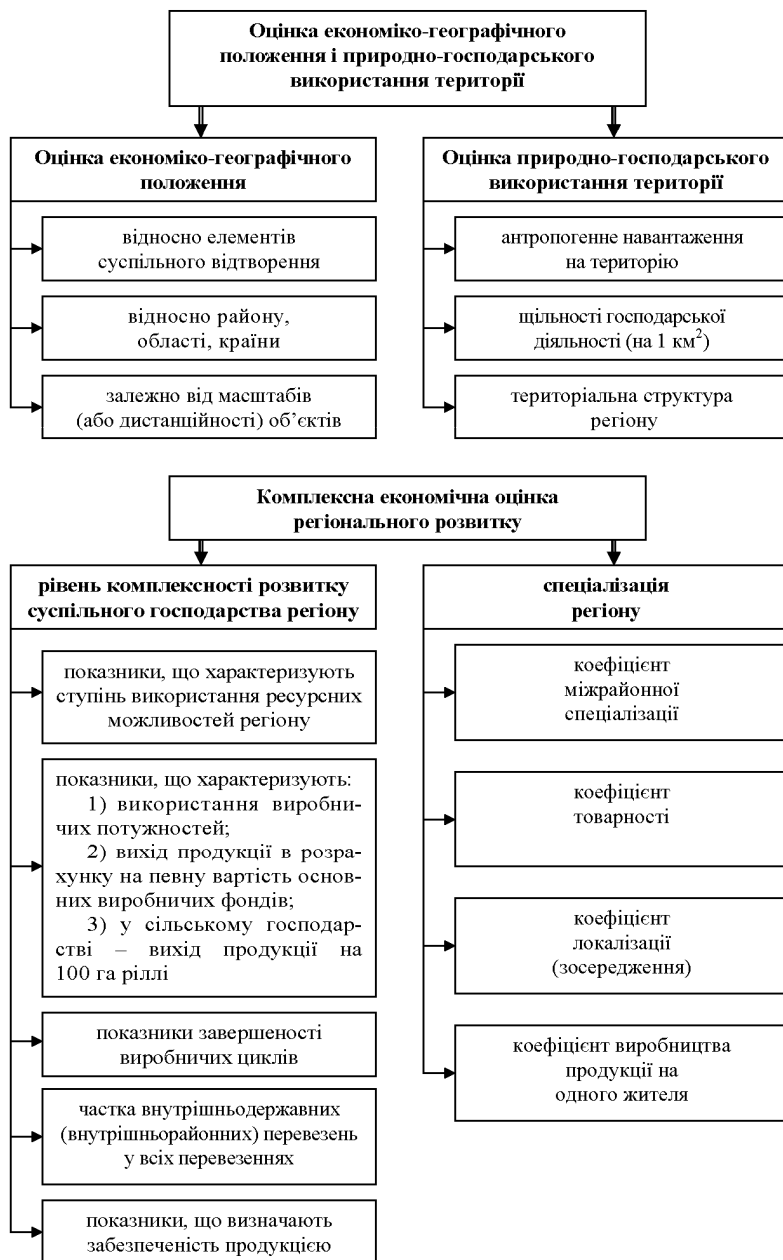

Тема 5

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБГРУНТУВАННЯ

План семінарського заняття

1. Напрями оцінки соціально-економічного розвитку регіону.
2. Інтегральне економічне районування.
3. Галузеве економічне районування та його різновиди.
4. Аналіз галузевих спеціалізованих районів.
5. Типологія регіонів.
6. Метод групування.
7. Метод багатовимірної (автоматичної) класифікації або кластерного аналізу.
8. Науково-методичні положення оцінки природно-господарського використання території.
9. Показники визначення рівнів економічного і соціального розвитку регіонів.
10. Показники для обґрунтування оцінки рівня комплексності.
11. Нормативний метод регіонального розвитку.
12. Балансовий метод.
13. Метод циклів.
14. Картографічний метод.
15. Сутність програмно-цільового підходу в управлінні регіональним розвитком.
16. Метод прогнозування.

Ключові поняття

Баланс – система показників, які характеризують стан будь-якого явища, що постійно змінюється.

Внутрішньообласний економічний район – цілісність, що утворюється природно-господарським комплексом певної місцевості у системі соціально-економічних відносин.

Галузевий економічний район – територія з певним поєднанням галузей і виробництв, яка має специфічні умови, структуру, проблеми і перспективи розвитку, територіальну організацію і географічне положення.

Економічне районування – таке членування території країни, що виходить з об'єктивних закономірностей територіального поділу праці, формування територіально-виробничих комплексів різних масштабів і структури, необхідності збереження екологічної рівноваги та гармонійного розвитку економіки і культури національно-територіальних утворень.

Економічний район – частина території країни, цілісна ланка суспільного господарства, що виділяється спеціалізацією,

комплексністю, пропорційністю розвитку виробництв та інфраструктури.

Експертиза – науковий метод перевірки якості всіх стадій розробки проектів і кошторисів, методології та методів прогнозування.

Зонування перевезень – виділення найвигідніших зон поширення продукції з окремих джерел.

Картографічне забезпечення територіального управління – цілеспрямована тематична сукупність картографічних моделей, яка дає змогу здійснювати комплексний аналіз для з'ясування причинно-наслідкових зв'язків усіх аспектів прогнозування.

Картографічний метод – сукупність заходів і засобів для просторової інтерпретації та аналізу розміщення об'єктів і явищ навколишнього середовища.

Класифікація – поділ за допомогою будь-якого формального методу початкової сукупності об'єктів на класи, які стало відрізняються один від одного якісними ознаками.

Міжгалузевий баланс господарства країни – каркасна модель економіки, що відображує на рівні господарства країни по галузях міжгалузеві виробничі зв'язки, використання матеріальних і трудових ресурсів, створення і розподіл національного доходу.

Норма – встановлена гранична або середня кількість будь-чого, що допускається правилом, планом чи якоюсь конкретною умовою.

Норматив – поелементна складова норми.

Сітьова економічна модель – зведений сітьовий графік, оптимізований за певними критеріями.

Типологія – метод наукового пізнання, що ґрунтується на поділі сукупності об'єктів на групи за певними характерними властивостями.

Цикл – типова стійка існуюча сукупність виробничих процесів, що виникає взаємозумовлено (підпорядковано) навколо головного процесу, для цього виду енергії і сировини.

Теми рефератів

1. Сучасні наукові методи галузевого та регіонального аналізу для обґрунтування раціонального розвитку регіонів.
2. Проблеми вдосконалення прогнозування, планування, організації та управління регіональним розвитком.
3. Місто в системі територіальної організації виробництва.
4. Тенденції розвитку природно-господарського використання території регіонів України.

5. Обґрунтування необхідності програмно-цільового підходу в управлінні регіональним розвитком.
6. Статистичні показники розвитку, структури та розміщення господарства.

Тести для самоконтролю

1. Зведення в систему наявних даних економічного моніторингу, створення систем балансових рівнянь на основі розрахунку коефіцієнтів кореляції для регіону здійснюється при:

- а) аналізі виробничого потенціалу регіону;
- б) морфологічному аналізі регіону;
- в) розробці комп'ютерної макромоделі економіки регіону;
- г) аналізі інформаційних процесів.

2. Територія з певним поєднанням галузей і виробництв, яка має специфічні умови, структуру, проблеми і перспективи розвитку, територіальну організацію і географічне положення носить назву:

- а) галузевий економічний район;
- б) економічний район;
- в) мікрорайонування;
- г) внутрішньообласне районування.

3. Зонування перевезень означає:

- а) поділ сукупності об'єктів на групи за певними характерними властивостями;
- б) виділення найвигідніших зон поширення продукції з окремих джерел;
- в) забезпечення раціонального поєднання галузевого і територіального управління;
- г) посилення спеціалізації підприємств і раціоналізації господарських зв'язків між ними.

4. Типова стійка існуюча сукупність виробничих процесів, що виникає взаємозумовлено (підпорядковано) навколо головного процесу, для цього виду енергії і сировини носить назву:

- а) баланс;
- б) норматив;
- в) цикл;
- г) циклічність.

5. До яких показників зводиться економічна характеристика сітьового методу?

- а) витрати, матеріальні ресурси;
- б) обсяг виробленої продукції, наявність виробничих фондів;
- в) робота, подія;
- г) продукція, витрати, час.

6. Сукупність заходів і засобів для просторової інтерпретації та аналізу розміщення об'єктів і явищ навколишнього середовища – це:

- а) стенограма;
- б) балансовий метод;
- в) сітьовий метод;
- г) картографічний метод.

7. Система науково-методичних заходів, яка забезпечує розв'язання проблем міжгалузевого та міжрегіонального характеру шляхом ув'язування цілей з ресурсами – це:

- а) програмно-цільовий метод;
- б) норматичний метод;
- в) сітьовий метод;
- г) метод визначення комплексності.

8. Продовжите речення: При генетичному підході до прогнозування:

- а) обґрунтовують раціональні напрями впливу на ті чи інші умови розвитку об'єкта для досягнення поставлених цілей;
- б) перевіряють якість всіх методів прогнозування;
- в) виходячи з тенденцій, що склалися, прогнозують результати перспективного розвитку;
- г) використовують індексний метод.

9. Що означає термін “варіантність прогнозу”?

- а) вибір одного варіанту, який найбільше відповідає цілям загально-регіонального розвитку;
- б) розробка максимальної кількості гіпотез відносно тих чи інших пропозицій щодо динаміки і співвідношень важливих чинників та умов соціально-економічного розвитку регіону;
- в) невизначеність майбутньої ситуації залежно від цілей, ресурсів, оцінок можливості того чи іншого аспекту розвитку в галузевому і регіональному відношеннях;
- г) складання декількох варіантів прогнозів.

10. Процес, що потребує часу, але не потребує витрат праці, носить назву:

- а) очікування;
- б) справжня робота;
- в) фіктивна робота;
- г) подія.

Контрольні запитання

1. У чому полягає сутність стратегії управління регіональним розвитком?
2. Розкрийте сутність поняття “комплексний системно-діагностичний аналіз”.
3. Що є районоутворювальними факторами при слабковираженому географічному поділі праці усередині області?
4. За якими ознаками характеризується економіко-географічне положення?
5. Які особливості індексного методу? Наведіть приклади розрахунку індексів.
6. Як можна визначити територіальну спеціалізацію та її ефективність?
7. Охарактеризуйте стадії формування і впровадження норм і нормативів планування та управління.
8. Які баланси, що використовуються при територіальному управлінні, є найпоширенішими?
9. Під час картографування використовують натуральні і вартісні показники. Розкрийте їх сутність.
10. Який алгоритм проведення експертизи при управлінні регіональним розвитком?

Практичні завдання

1. Використовуючи науково-методичні положення оцінки природно-господарського використання території, визначте регіональні показники щільності господарської діяльності в областях України за звітний період (на 1 тис. км² території). За результатами аналізу зробіть відповідні висновки.

Таблиця 5.1

**Регіональні показники щільності господарської діяльності
в областях України за звітний період (на 1 тис. км² території)**

Область	Заселеність		Капіталовкладення		Вартість основних виробничих фондів		Довжина залізниць		Довжина автомобільних шляхів з твердим покриттям	
	тис. чол.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	км	%	км	%
Автономна Республіка Крим										
Вінницька										
Волинська										
Дніпропетровська										
Донецька										
Житомирська										
Закарпатська										
Івано-Франківська										
Київська										
Кіровоградська										
Луганська										
Львівська										
Миколаївська										
Одеська										
Полтавська										
Рівненська										
Сумська										
Тернопільська										
Харківська										
Херсонська										
Хмельницька										
Черкаська										
Чернівецька										
Україна		100,0		100,0		100,0		100,0		100,0

2. Здійснити розподіл постійного населення Миколаївської області за статтю та віком за звітний період за допомогою табл. 5.2. Зробіть відповідні висновки.

Таблиця 5.2

Розподіл постійного населення Миколаївської області за статтю та віком за звітний період

Показники	Міські поселення та сільська місцевість				Міські поселення				Сільська місцевість			
	кількість населення, осіб		до загальної кількості населення, відсотків		кількість населення, осіб		до загальної кількості населення, відсотків		кількість населення, осіб		до загальної кількості населення, відсотків	
	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки
Все населення			100,0	100,0			100,0	100,0			100,0	100,0
У тому числі у віці, років:												
до 1												
1-4												
5-9												
10-14												
15-19												
20-24												
25-29												
30-34												
35-39												
40-44												
45-49												
50-54												
55-59												
60-64												
65-69												
70 і старшому												

4. Охарактеризуйте в динаміці виробництво та споживання основних продуктів тваринництва в розрізі регіонів України за останні 2 роки.

Таблиця 5.4

Динаміка виробництва та споживання основних продуктів тваринництва в розрізі регіонів України

Показники	Центральний	Донецький	Західний	Придніпровський	Причорноморський	Харківський
Чисельність населення, тис. чол.						
М'ясо, тис. т						
Молоко, тис. т						
Яйця, млн шт.						
Вироблено на душу населення: м'яса, кг молока, кг яєць, шт.						

Рекомендована література

1. Біла О.Г. Фінансове планування і прогнозування: Навч. посібник для вузів. – Львів: Компакт-ЛВ, 2005. – 312 с.
2. Богданович В. Формалізація стратегічного планування у сфері державного управління // Економіка України. – 2007. – № 2. – С. 13-20.
3. Вишнеvsька О.М. Сучасні економічні дослідження для реалізації управлінських рішень // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – Миколаїв: МДАУ, 2005. – Вип. 2. – С. 63.
4. Вольнец В.В. Технологические компоненты структурной политики и управление ними // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 8. – С. 33-42.
5. Гончарук А. Новий підхід до управління ефективністю у промисловості України // Економіка України. – 2006. – № 11. – С. 36-46.

6. Грабовецький Б.С. Економічне прогнозування і планування: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 188 с.
7. Данилишин Б.М., Хлобистов Є.В. Стратегічна екологічна оцінка управлінських рішень щодо формування та реалізації регіональної політики // Екологічний вісник. – 2007. – № 5. – С. 24-25.
8. Другов О. Шляхи політико-економічного розвитку України // Економіст. – 2005. – № 10. – С. 26-29.
9. Дуброва Т.А. Стратегические методы прогнозирования: Учеб. пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ, 2003. – 206 с.
10. Затонацька Т.Г., Ставицький А.В. Сучасні підходи до оцінки економічного розвитку регіонів України за допомогою виробничих функцій // Фінанси України. – 2006. – № 12. – С. 61-72.
11. Кубова Р.М., Веселівська Н.В. Застосування макроекономічної лінійної балансової моделі Леонтєва “затрати-випуск” для аналізу економічної ситуації в регіоні // Вісник аграрної науки Причорномор’я. – 2005. – Вип. 3 (31). – С. 78-81.
12. Ландар С.Л. Економетрія засобами MS EXCEL: Навч. посібник для вузів / С.Л. Ландар, Р.В. Волинець. – К.: Вид-во Європ. університету, 2004. – 242 с.
13. Лисенко Н.О. Застосування методів прогнозування при формуванні стратегічних альтернатив // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 4. – С. 163-170.
14. Опря А.Г. Особливості економічного аналізу динаміки виробничо-комерційної діяльності підприємств // Економіка АПК. – 2005. – № 5. – С. 63-67.
15. Островерх Н.М. Приватизація і державне регулювання економіки // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 2. – С. 22-27.
16. Панасюк Б.І. Економічне прогнозування в Україні // Вісник аграрної науки. – 2006. – № 9. – С. 67-72.
17. Пашута М.Т. Прогнозування та програмування економічного і соціального розвитку: Навч. посіб. для вузів. – К.: Центр навч. літ-ри, 2005. – 408 с.
18. Попов В.Ю. Методологічні засади оцінки конкурентної складової національного ринку // Статистика України. – 2008. – № 2. – С. 50-58.

19. Пустовойт О. Кількісна та якісна складові економічного розвитку України: управлінські аспекти // Економіка України. – 2006. – № 2. – С. 20-26.
20. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2000. – 223 с.: іл.
21. Точілін В.О., Вербицький І.С. Моделі стратегічного планування: світовий досвід та практика впровадження // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 1. – С. 109-116.
22. Федулова Л.Ф. Технологічний розвиток економіки // Економіка України. – 2006. – № 5. – С. 4-10.
23. Циба Т.Є. Особливості і механізм стратегічного планування // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 2. – С. 159-172.
24. Шульц С.Л. Методологічні підходи до типології регіональних суспільних систем // Регіональна економіка. – 2007. – № 1. – С. 18-28.